

Tanıtım

Tema: Dilin Zenginliği

Konu: Roman

Alt Konu: Anlatım Biçimleri, Düşüncüyü Geliştirme Yolları ve Anlatım Teknikleri

Roman

Romanda Anlatım Biçimleri ve Teknikleri

- Edebî metinlerde ne anlatıldığından çok nasıl anlatıldığı önemlidir. Yazarın nasıl anlattığını yani üslubunu oluşturan unsurlardan biri de anlatım biçimi ve teknikleridir. Anlatım biçimleri ve teknikleri; yazarın olayı, öyküyü anlatırken anlatımı güçlendirmek, anlatılanı daha etkili bir şekilde aktarmak için seçtiği ve kullandığı yöntemlerdir. Yazarın ya da eserin amacına uygun olarak seçilen anlatım biçim ve teknikleri edebî eseri oluşturan olay, kişiler, zaman, mekân gibi unsurların bir arada ve etkili şekilde okura sunulmasını sağlar. Anlatım biçim ve teknikleri geçmişten bugüne ortaya çıkan gelişmelerde birlikte giderek çeşitlenmiştir. Günümüzde roman, geçmişe göre daha karmaşık bir yapıdadır. Romanın böyle bir hâl almasında anlatım tekniklerinin de payı vardır. Bir romanın başarılı, güçlü olması, bir anlamda anlatım biçim ve tekniklerinin yerli yerinde kullanılmasına bağlıdır.

Romanda Anlatım Biçimleri

Öyküleme (Tahkiye)

- Anlatıcının birtakım olayları ve bu olaylar çevresindeki insanları, belli bir mekân ve zaman çerçevesinde okuyucuya aktarmasıdır. Amaç, okuyucuyu bir olay için de yaşatmaktır. Öyküleme tekniğinde okurla metin arasında bir anlatıcı söz konusudur. Anlatıcının ağırlığı hissedilir çünkü anlatıcı; hikâyeyi sunuşuyla, sunuş sırasında yaptığı açıklama ve yorumlarıyla okuyucunun dikkatini metne değil, kendi üzerine çeker. Bu tekniğin kullanıldığı yerlerde okur, metinle kendi arasındaki anlatıcının bakış açısıyla, onun sunumu ve seçenekleriyle sınırlı kalır ve olaya belli bir mesafeden bakmak zorundadır. Romanda, anlatmadan (tahkiye) vazgeçmek mümkün değildir. Çünkü roman, estetik hâle getirilmiş bir içeriği (olaylar dizisini) öyküleyerek yani bir yaşantıyı anlatarak yerine getirir. Öyküleyici anlatımda mutlaka bir olay akışı vardır. Bu anlatım tekniği temel anlatım yöntemlerinin en eskisidir.

Örneğin

İki saat kadar sonra Kuyucak'a geldiler. Çamurlu sokaklarda hiç kimseler yoktu; yalnız çıplak ayaklı küçük bir kız çocuğu elinde bir değnek ile mütemadiyen bağırarak ve çamurlu kanatlarını telaşla çarparak koşan birkaç kazı kovalıyor, onları bir bahçe çitinin alt tarafındaki ufak delikten içeri sokmak istiyordu.

Sabahattin Ali, *Kuyucaklı Yusuf*

Betimleme (Tasvir):

- Olayların geçtiği iç ve dış mekânlarla bu olayları yaşayan kişilerin görüntülerini ayrıntılı olarak anlatmaya, sergilemeye betimleme denir. Romanda betimleme bir anlamda tiyatrodaki dekorun işlevini görür. Bir başka deyişle, piyeste gözlerle izlenen dekoratif yapıya romanda bir aracının onu anlatması aracılığıyla ulaşılır. Betimlemede amaç okurun çeşitli duyularına seslenilerek anlatılan varlıkla ilgili izlenim kazanmasını sağlamak böylelikle okurda gerçekçilik duygusu uyandırmaktır. Aynı zamanda betimlemede asılan görsellikler. Bu nedenle gözle algılanan renk ve biçim ayrıntılarına büyük yer verilir. Betimlemelerde yazar, nesnel olabileceği gibi gözlemlerine duygularını, yorumlarını katabilir; düşsel öğelerden de yararlanabilir.

Örneğin

Şehrin kenar bir mahallesinde iki katlı dış cephesi mavi olan bir evde yaşardı. Mehmet, her zaman evinin muhteşemliğiyle övünürdü. Ev, yemyeşil bir zemine sahip çam ağaçlarıyla süslü büyükçe bir bahçenin içinde yer alıyordu. Evini hiçbir şeyle değiştirmezdi. Hele o süslü, Ahlat taşları ile çevrili bahçe duvarı insanı âdeta büyülüyordu. Evin içi de dışını aratmıyordu. Duvardaki renkli renkli desenler, eski zamanın tarih kokan halıları, yastıkların üzerine serilmiş o duygu seli oluşturan bez parçaları...

Örnek 1

General yapılı bir adamdı ve bu Çiçikov'u şaşırttı. Ahududu rengi, siyaha çalan koyu kırmızı bir ropdöşambır giymişti üzerine. Aydınlık, yiğit bir yüzü, hafif ağarmış uzun bıyık ve favorileri vardı. Saçları kısa, hele ensesinde büsbütün kısa kesilmişti. Üç kattı ensesi. Üç kalın, yatay kırmadan oluşuyordu! Boynu geniş ve kalındı, kısacası uzun hizmet yıllarının bütün görkemini üzerinde taşıyan, ense kulak yerinde denilen adamlardandı. Sesi bas ve hafif kısıktı. Hâli, hareketleri tam generalceydi. General Betrişçev'in (Betrişçev) bütün günahkârlar gibi, hepimiz gibi hem üstünlükleri hem de eksikleri vardı. Rus insanında hemen hep olduğu gibi tam bir gelişigüzellik, rastgelelik içindeydi bu özellikler onda.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi ağır basmaktadır?

- A) Öyküleme
- B) Betimleme
- C) Tartışma
- D) Açıklama
- E) Karşılaştırma

Bu parçanın başından sonuna kadar General Betrişçev, fiziksel özellikleriyle tanımlanmış, bu arada bolca niteleme sıfatları (yapılı bir adamdı, ahududu rengi, siyaha çalan koyu kırmızı bir ropdöşambır, boynu geniş ve kalındı...) kullanılmış ve anlatılanlar gözler önüne serilmiştir.

Cevap B

Romanda Anlatım Teknikleri

Romanda anlatım teknikleri şu şekilde sıralanabilir:

- Anlatma Tekniği
- Mektup Tekniği
- İç Konuşma
- İç Çözümleme
- Gösterme Tekniği
- Diyalog
- Bilinç Akışı
- Özetleme Tekniği
- Geriye Dönüş Tekniği

Anlatma Tekniği:

- Anlatma tekniğinde okuyucu, durum ve olayları anlatıcının dile getirdiği kadar bilebilir.
- Bu teknikte okuyucu ve olaylar arasında anlatıcı yol göstericidir.
- Eserde ifade edilmek istenen olay ve durumların anlatım tekniği olarak bilinen anlatım tekniğinde odak noktası anlatıcının üzerindedir.

Örneğin

Doktor Salman Sami'nin soyu Kafkas sürgünlerindendi. Üç kuşaktır Kafkasya daha dillerinden düşmüyordu. Kafkasya'nın suyu toprağı, karlı dağları üstüne çok şey biliniyor, evde herkes, şimdiye kadar Çerkezce konuşuyordu. Evin içinde bir tek sözcüğü bile yanlış konuşanla alay ediliyor, o kişi aşağılanıyor ve Kafkas destanları Anadolu'nun birçok yerine iskân edilmiş Çerkez oymaklarında İstanbul'da söyleniyordu. Şimdilerde destanlar, türküler birçok oymakta bitmişti. Belki Anadolu'nun kalabalıkça Çerkez yerleştirilmiş yörelerinde o destanlar, o türküler daha söyleniyordur. İstanbul'da doğmuş, büyümüş, doktor çıkmış, uzmanlığını Fransa'da yapmış ama hiçbir zaman Kafkasya'yı, ana yurtlarını ona kimse unutturamamıştı.

Yaşar Kemal, *Karınca'nın Su İçtiği*

Mektup Tekniği:

Bu teknikte olay ve durumlara müdahale edilmeksizin karakterlerin duygu ve tepkileri mektup aracılığıyla okuyucuya sunulur. Anlatıda mektup, olayın can alıcı yerinde yazıldığı için olaya hareketlilik de katılır.

Örneğin

Goethe-*Genç Werther'in Acıları*

Stefan Zweig-*Bilinmeyen Bir Kadının Mektubu*

Halide Edip Adivar-*Handan*

Reşat Nuri Güntekin-*Bir Kadın Düşmanı*

Gösterme Tekniği:

- Tüm olaylar direkt olarak sunulur.
- Okuyucu olaylar üzerine yoğunlaşır ve anlatıcı okur ve olay arasından tamamen çekilir.
- Bu teknik çoğu kez anlatma tekniği ile bir arada kullanılır.
- Temel olarak üç ana çeşit ile gösterme teknikleri kullanılabilir: diyalog tekniği, iç konuşma (monolog) tekniği ve bilinç akışı tekniği.

İç Konuşma (İç Monolog):

- Karakterlerin olay içinde yer alan duygu ve düşüncelerinin bizzat karakter tarafından anlatılması tekniğidir.
- Karakterin duygu ve düşünceleri iç konuşma ile okuyucu tarafından net bir şekilde görülebilir.
- Bu teknikte anlatım birinci ağızdan yapılır.
- Anlatıcının aradan çekilerek kahramanların kendi kendine konuşmasını içermektedir.

Örneğin

Bugün her zamankinden farklı bir şekilde gökyüzünün farklı ama bir o kadar büyüleyici renk tonlarını gözlemlemek mümkündür. Bu sırada can sıkıntımın gitmesini amaçlayarak sahilde yavaş adımlarla yürüyordum. Hava çok sıcak olmasa da üç çocuğun büyük bir eğlenceyle denizde oynadıklarını gördüm. Var mıydı acaba o çocukların aklında hayatla ilgili bir problemin kırıntıları? Oturdum ve onları seyrederek neşelerine bir an olsa da ortak oldum.

İç Çözümleme:

- İç çözümleme tekniğinde karakterin düşünce ve duyguları okuyucuya aktarılmaktadır.
- Duygu ve düşünceler üçüncü kişinin ağızdan yani ilahi anlatıcı tarafından ifade edilir.
- Yazarların sıklıkla kullanmış olduğu bu teknik ağırlıklı olarak ruhsal betimlemeleri konu alır.

Örneğin

Geçen yıl bölgede nohut hasadı iyi olunca ani bir kararla tüm tarlalarına nohut ekmeye karar vermişti. Ancak hesaplamadığı bir şey vardı ki herkes onun gibi düşünmüş ve nohut ekiminde bir rekor yaşanmıştı. Hasat zamanı geldiğinde bunca emeğinin karşılığını alamayacağını aylar öncesinde anlamıştı. İsteksiz bir şekilde tarlasına gidiyor, akşama kadar zoraki bir şekilde çalışmalarını tamamlıyordu. Yine mi aldığı kararlarla ailesinin bunca emeği boşa gidecekti? Canı sıkılıyor ve kimseyle konuşmak istemiyordu. Akşam eve geldiğinde hafif bir utangaçlık duygusuyla çocuklarının yüzüne bakmıyor, erkeken yatağa kaçma isteği duyuyordu.

Reşat Nuri Güntekin, *Gamsız'ın Ölümü*

Örnek 2

Şimdi o kadar "çocuk" olduğuna utanıyordu. Bu, kendisine ne kazandırabilirdi? Merak ederek bir göz atacakların ilgisiz bir gülümsemesinden, kötü bulmaya hazırlanmış beş on arkadaşın ağızındaki yalan kutlamalardan başka bu eserden ne umulabilirdi? O buna, hayatının en güzel parçasını feda etmiş, gençliğinin en değerli sıcaklığını ve ruhunu bırakmıştı. Bunun ahmakça bir düşlemenin yanıltıcı görüşüyle, hastalanmış gözlerine başka türlü görülen basın yayın alanına attıktan sonra ne olacaktı? Bunun sevinci ve mutluluğu ne kadar sürecekti? Bir hafta, belki on beş gün; daha sonra sonsuza değin sürecektir unutulmuş!.. Yalnız on beş günlük bir lezzetin sarhoşluğu için ne aşağılamalara amaç yeri olacak ne kıskançlıklarla karşılaşacaktı?

Bu parçanın anlatımında aşağıdaki tekniklerden hangisi kullanılmıştır?

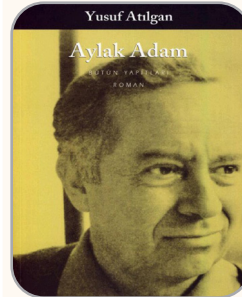
- A) İç konuşma
- B) Bilinç akışı
- C) Geriye dönüş
- D) İç çözümleme
- E) Diyalog

Kahramanın duygu ve düşünceleri 3. kişi ağızından anlatıldığından iç çözümleme tekniğine başvurulmuştur.

Cevap: D

Bilinç Akışı:

- Bu anlatım tekniği âdeta sayıklama biçimindedir.
- Bazen anlatılanlar arasında mantıklı bir bağ söz konusu olmayabilir.
- Karakterin iç dünyası tamamen okuyucuya sunulur.
- Bilinçte bulunan duygu ve düşünceler düzensiz ve hızlı bir biçimde resmedilir.
- Sürekli değişen duygu ve düşünceler yer alabilir.
- Bu teknikte çoğu zaman gramer kuralları dışına çıkılır çünkü düşüncelere sansür uygulanmamaktadır.

Örneğin

Yollar kalabalıktı. Baktığı yeri gözlemeden en uzun sakladıkları için en çok Bebek tramvayına kızılıyordu. Devetüyü paltolu bir kadın görünce yüreği çarptı ama o değildi. Şapkalıydı. Kalktı. Kapıya yürürken duvardaki takvimi gördü. 7 Mart Cumartesi yazılıydı. 27'nin yarısı kara yarısı kırmızıydı. Rahatladı. İşte boşuna beklemişti. İnsanların düzeninde bütün ayrıntılar önemliydi. Günlerin adı bile... Bugünün cumartesi olduğunu bilseydi saat birde onu görürdü.

Yusuf Atılgan, *Aylak Adam*

Örnek 3

Ta uzaktan yolun, suların içinden geçiyor gibi görünen denize yakın bir noktasında renkli bir kadın hayali fark etti. Hiç sebepsiz yokuştan indi, ona doğru yürümeğe başladı. Biraz sonra, Nermin'in gülkurusu çarşafını tanıdı. Genç kız, rüzgâra karşı başını eğiyor, bir eliyle eteklerini zapta çalışıyor, ötekiyle çarşafının hırçın kuş kanatları gibi çırpınan, havalanan pelerini tutuyordu. Yüzünü gördüğü vakit birdenbire Kâmrân'ın kalbi çarptı. Nermin'in gülkurusu renkli çarşafı içinde Feride vardı. Tam birbirlerine yaklaşacakları vakit rüzgâr, Feride'nin şemsiyesini aldı. Çalığışu feryat ederek onu tutmak istedi. Fakat birdenbire etekleri dağıldı; pelerini uçtu, saçları açıldı. Kâmrân, tam dakikasında yetişmişti. Şemsiyesini bir çalı kenarında yaladı. Pardösüsünü rüzgâra siper ederek Feride'nin çarşafını düzeltmesine yardım etti.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerin hangisinden yararlanılmıştır?

- A) Öyküleme – betimleme
- B) Tartışma – benzetme
- C) Betimleme – tanımlama
- D) Açıklama – kişileştirme
- E) Karşılaştırma – örnekleme

Olay: kişi, yer ve zaman verilerek anlatıldığından öyküleme anlatım biçiminden yararlanılmıştır. Ayrıca varlıklar niteleyici özellikleriyle verilerek gözler önüne serildiğinden betimleme anlatım biçimine başvurulmuştur.

Cevap: A

Örnek 4

Hayvana ne oldu diye düşünürken yanımda birinin yürüdüğünü fark ettim: Otuz yaşlarında, yoksul kılıklı, yakasız, şapkasız bir adamdı. Dilenci sandım, elimi cebime götürmek üzereydim. Fakat yabancı adam, eski bir dostunu görmüş gibi açık mavi gözleriyle bana sakın sakın gülümsedi. Köpeği göstererek:

— Zavallıya bir kene musallat olmuş, dedi. Gel, şunu çıkaralım. Teklifsiz ahbaplarımız gibi benimle senli benli konuşuyordu fakat o kadar tatlı bir bakışı vardı ki, teklifsizliğinden alınmadım. Bir tahta kanepeye doğru yürüdük, yanına oturdum. Keskin bir ısılla köpeği çağırırdı.

Bu parça ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Gözlemci bakış açısı kullanılmıştır.
- B) Geriye dönüş tekniğinden yararlanılmıştır.
- C) Nitelik bildiren sözcüklere başvurulmuştur.
- D) Öğretici bir metinden alınmıştır.
- E) Ağır bir dil söz konusudur.

"Otuz yaşlarında, yoksul kılıklı, yakasız, şapkasız bir adamdı."

"fakat o kadar tatlı bir bakışı vardı" cümlelerinde nitelik bildiren sözcüklerden yararlanılmıştır.

Cevap C

Çıkmış Soru 1

Bilinç akışı; romanda figürlerin iç dünyalarını kendi zihinlerinden, bütün karmaşasıyla aracısız bir şekilde aktarmayı amaçlar. Bu, çağrışıma dayalı olarak birbirini izleyen düzensiz yapıdaki cümle ve sözcüklerle ortaya konan bir tekniktir. Bu teknikte kahramanın zihni ve iç dünyası; düşünceler, dağınık sözler, imajlar ve sembollerin çağrışım silsileleri hâlinde verilmesiyle aktarılır. Bu yönüyle kahramanın iç sesinin anlatıldığı ancak tamamen yazarın kontrolünde olan iç monolog tekniğinden ayrılır.

Bu açıklamaya göre aşağıdaki parçalardan hangisi bilinç akışı tekniğine örnek olarak gösterilebilir?

- A) Bugün sokağa çıkmaya karar verdim. Günseli'ye gitmek istiyordum. Birkaç gündür izinli olduğumu biliyordum. Evden çıktım, yavaş yavaş yürüyerek caddeye ulaştım. Kalabalık birden şaşırttı beni, başım döndü. İnsanlar, bana çarparak yanımdan geçiyorlardı.
- B) Gözlerini açtıktan sonra da bir süre rüyayı kafasında yaşadı, gerçeği hemen kabul edemiyordu. Gördüğü rüyaya hayalinden eklemeler yaptı, aklının gözlerinde sürdürdü rüyayı. Sonra görüntüler bütünüyle silindi, yerini, bir rüya boyunca unuttuğu düşüncelere, meselelere bıraktı.
- C) Ahmet telefonu, bastırmaya çalıştığı bir öfkeyle kapadı. Parmaklarıyla masanın üzerine sinirli sinirli vurarak önce Cevdet Bey'in resmine, sonra Osman'a baktı. "Evet Cevdet Bey'in resmini yapmalı!" diye düşündü.
- D) İster istemez bir yabancıнын horladığı bir odada geceleyecektin. Daha sonraları birçok kişinin horladığı odalarda kaldın. Ve mışıl mışıl uyudun. Güzel rüyalar gördün. O gece, bir yandan bir yana dönmüş, doğru dürüst uyuyamamıştın.
- E) Mutlak birisini çiğnedi, bu herifi hapse tıktılar. Ne kadar münasebetsizlik!.. On altı yaş ölmek için pek erkendir. Ah! Artık vapura gidemem... Yazık... Hey terbiyesiz dağ adamı! Bu küfür doğrusu unutulmaz... Arabacı! Sür be herif! Şu Andon'un yaptığı işi de görüyor musun?

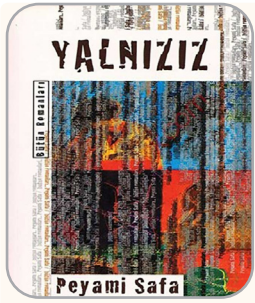
(2019 AYT)

E seçeneğinde cümleler arasında mantıksal bir bağ yoktur. Duygu ve düşünceler düzensiz ve hızlı bir biçimde aktarılmıştır.

Cevap E

Diyalog Tekniği:

- Edebî eserlerdeki kişilerin karşılıklı konuşmalarını içermektedir.
- Kahramanlar arası iletişime yer verilir.
- Bu sayede romandaki karakterlerin çatışmaları da okuyucu tarafında gayet net bir şekilde anlaşılır.

Örneğin

Ferhat babasına en yakın sandalyeye oturdu. Bacaklarını açtı, iki elini kalçasına koyarak öne doğru eğildi:

-Meral dün gece kaçta geldi, biliyor musun?

-Kaçta?

Ferhat iki elini birden havaya kaldırdı:

-Bir buçuğu geçiyordu.

Peyami Safa, *Yalnızız*

Özetleme Tekniği:

- Özetleme tekniği romanlarda yaygın kullanılan teknikler arasında yer almaktadır.
- Bu teknikte olaylar tekrar edilmeden ve dağılmadan romanın ilerlemesi sağlanır.

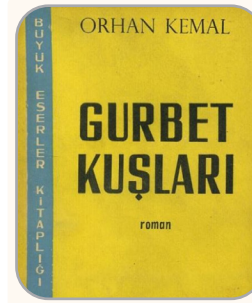
Örneğin

Canının yemek istemediği günler oluyordu. Böyle günler, şehrin lokantalarını dolaşır, bir çeşit yemek arardı. Çoğu zaman bunun ya mevsimi geçmiş ya gelecek bir yemek oluşu tuhaftı. Yorgun, umutsuz girdiği bir lokantada onu bulunca oturur; önüne koydukları tabaktan bir iki lokma alır; sanki aradığı o değilmiş, ondan daha başka bir tat bekliyormuş gibi bezgin tabağı iter, şarap isterdi.

Yusuf Atılgan, *Aylak Adam*

Geriyeye Dönüş Tekniği:

- Romanlarda şimdiki zamanda akıyor gibi görünmesine rağmen geriye dönüş tekniği ile geçmişe gidilir.
- Olaylar, kişiler ve mekânlar ile alakalı daha detaylı bilgilerin verilmesi için bu teknik kullanılır.
- Bu sayede gerçekliğe katkı sağlanır.

Örneğin

Babasını hatırladı. Trene yolcu ederken "Aman oğlum!" demişti, "Yüzümü kara çıkarma. Babayın oğlu olduğunu göster şu millete, ille de mıhtara. Benim oğlumsan sırtın yere gelmez. Heye İstanbul gurbeti çetin, İstanbulun cinden de beter olduğunu söyledim emmim ya, boş ver. Var git, sağlıcakla, eyi kötü bir işin başın geç, bize mektup sal. Ondan sonrasında karışma. Ben hepsinin yuvasını yaparım!"

Orhan Kemal, *Gurbet Kuşlar*

Örnek 5

Göğsümde müthiş bir baskı. Boylu boyunca bir duvarın altına uzanıp kalmışım gibi hava alamıyorum, kollarımdan ve bacaklarımdan hayat çekiliyor. Yatağa arka üstü uzanıyorum. O vakit bir çığlık duyuyorum. Keskin, uzun, acı bir haykırış. Hayretle doğruluyorum. Kim bağırırdı? Etrafımda bir kalabalık, bütün hastane adamları. Oh... Fakat ben rahatlıyorum, ben de öyle bağırarak istiyorum ancak birdenbire etrafımda her şey sönüyor, galip duvarlar uzaklaşıyorlar. Başımı siyah bir boşluk kaplıyor.

– Gözlerini açtı...

Diyorlar.

– Şurasını da oğun.

Diyorlar.

– Ağlasın, ağlasın, açılır.

Diyorlar.

Bu parça ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- Birinci kişili anlatıma yer verilmiştir.
- Söyleşme tekniğine başvurulmuştur.
- Kahraman bakış açısı söz konusudur.
- Öğretici yanı ağır basmıştır.
- Betimlemeden yararlanılmıştır.

Peyami Safa'nın romanından alınan bu parça sanatsal bir eserdir. Dolayısıyla öğretici yanı değil, edebî yanı ağır basmaktadır.

Cevap D

Örnek Cevap Anahtarı

1. B 2. D 3. A 4. C 5. D

Çıkmış Soru Cevap Anahtarı

1. E

Etkinlik

1. Aşağıdaki teknikleri örneği olduğu parçanın altı.

Öyküleme

Betimleme

Geriye dönüş

Bilinç akışı

İç çözümleme

İç konuşma

Tarlayı otlar bürümüştü. Karabibik burayı babası Koca Osman'ın mirası olarak ele geçirmişti. Tarla o zaman on iki dönümken dört dönümünü Kara Durmuş'a satıp parayı askerlik bedeli olarak vermişti. Şimdiki hâlde sekiz dönümden ibaret kalan bu toprak parçasına bile tarla komşusu olan Yosturoğlu göz dikmekte bu sebeple aralarında ara sıra münakaşa yaşanmaktaydı.

Öyküleme

Uygar'ı en son gördüğümde üniversite yıllarımızdı ve şimdi, yıllar sonra bir kafede tesadüfen karşılaşmak, geçmişin tozlu sayfalarını yeniden aralamak gibiydi. Üniversite yıllarımızın başında, Uygar ve ben aynı yurttta kalıyorduk. O dönemde hem dersler hem de sosyal hayatın yoğunluğu arasında kaybolmuş gibiydik. Bir gün, kampüsün arka bahçesinde oturmuş, derin bir sohbetin ortasındaydık.

Geriye dönüş

Her şey bir başlangıç ve bir son ama aradaki boşluklar, bazen o boşluklarda kayboluyorum, elimde kahve fincanı, yağmur yağıyor, damlalar camda izler bırakıyor, bu izler de geçici, kalıcı olan ne var ki fincandaki kahvenin sıcaklığı, bu an, sadece bu an var, geçmiş ve gelecek düşüncelerde var sadece, şimdiye odaklanmak ne kadar da zor, zihnim sürekli bir yerlere gidiyor, bitmemiş işler, yarım kalmış cümleler...

Bilinç akışı

Otuz iki, otuz üç yaşlarında bir adamdı bu. Orta boylu, düzgün yapılı, hoş görünüşlü, koyu gri gözlü idi fakat yüzünde, düşünce gayretinin, açık seçik hiçbir kaygının belirtisi yoktu. Düşünce bu çehrede serseri bir kuş gibi dolaşıyor, gözlerinden şöyle bir gelip geçiyor, yarı açık dudaklarında biraz duraklıyor, alınının kıvrımlarında saklanıyor, sonra iyice silinip gidiyordu.

Betimleme

Salonda yalnız başına otururken, telefonumun ekranına baktım. Hâlâ mesaj yok. "Neden aramıyor ki? Belki de meşguldür," diye düşündüm. Oysa geçen hafta her şey ne kadar da güzeldi. "Yanlış bir şey mi söyledim acaba?" Hayır, her şey yolundaydı, eminim. "Belki de sadece zaman ayırmak istemiyordur. Ama neden? Gerçekten ilgileniyor gibi görünüyordu." Biraz daha beklemeliyim belki. "Sabırlı olmalısın," dedi içimdeki ses.

İç konuşma

Geçen yıl bölgede nohut hasadı iyi olunca ani bir kararla tüm tarlalarına nohut ekmeye karar vermişti. Ancak hesaplamadığı bir şey vardı ki herkes onun gibi düşünmüş ve nohut ekiminde bir rekor yaşanmıştı. Hasat zamanı geldiğinde bunca emeğinin karşılığını alamayacağını aylar öncesinde anlamıştı. İsteksiz bir şekilde tarlasına gidiyor, akşama kadar zoraki bir şekilde çalışmalarını tamamlıyordu.

İç çözümleme

2. Aşağıdaki yargılar doğru ise yanına "D" yanlış ise "Y" yazınız.

Öyküleme anlatımın amacı, okurda izlenim uyandırmaktır. Y

İç çözümlemede kahraman anlatıcı kullanılır. Y

Diyalog tekniği, edebî eserlerdeki kişilerin karşılıklı konuşmalarını içermektedir. D

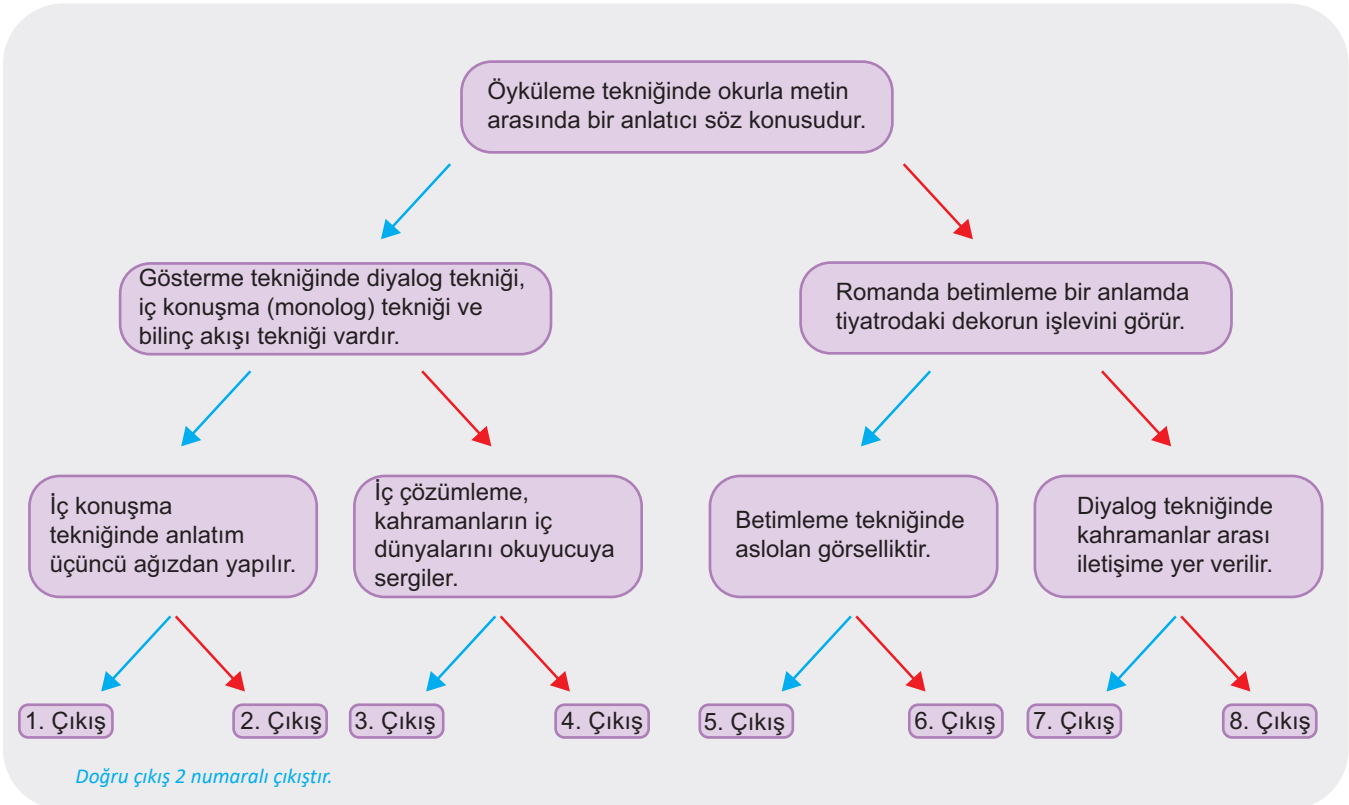
Gösterme tekniğinde tüm olaylar direkt olarak sunulur. D

Bilinç akışı tekniğinde sürekli değişen duygu ve düşünceler yer alabilir. D

3. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun sözcüklerle doldurunuz.

- **Özetleme tekniğinde** olaylar tekrar edilmeden ve dağılmadan romanın ilerlemesi sağlanır.
- Olayların geçtiği iç ve dış mekânlarla bu olayları yaşayan kişilerin görüntülerini ayrıntılı olarak anlatmaya, sergilemeye **betimleme** denir.
- **Bilinç akışı** anlatım tekniği âdeta sayıklama biçimindedir.
- Anlatıcının birtakım olayları ve bu olaylar çevresindeki insanları, belli bir mekân ve zaman çerçevesinde okuyucuya aktarmasına **öyküleme** denir.
- İç çözümleme tekniğinde duygu ve düşünceler **üçüncü ağızdan** yani ilahi anlatıcı tarafından ifade edilir.

3. Aşağıda verilen tanılayıcı dallanmış ağaçtaki ifadelerin bazıları doğru, bazıları yanlıştır. İlk ifadeden başlayıp, cevap olklarını takip ederek doğru çıkışa ulaşınız. (Mavi yol doğru, kırmızı yol yanlıştır.)

1. Oliver ertesi sabah günlerden beri unutmuş olduğu bir neşeyle kalktı ve istekle, severek çalışmaya başladı. Rose'un kuşlarının kafeslerini gene ötsünler diye eski yerlerine astı ve gene en güzel kır çiçeklerini, renk ve kokularıyla Rose'un içini açsınlar diye topladı. Günlerdir çevredeki bütün güzelliklerin üzerine inmiş olan hüzün sisi dağılmıştı artık. Yeşil yapraklardaki çiy taneleri her zamankinden parlak, hafif esintinin dallarda çıkardığı hışırtının ezgisi daha tatlı, gökyüzü bile daha mavi daha ışıktıydı sanki! İşte kendi içinizdeki duygu ve düşünceler dış evrenin görünüşü üzerinde bile bu derece etkili olur. Doğaya ve insanlara bakıp bakıp da her şeyi karanlık ve kasvetli gören insanlar haklıdır. Ne var ki bu karanlık ve kasvet onların kendi tasalı ruhlarının ve görüşlerinin rengini yansıtır. Gerçek renkler inceliklidir. Seçebilmek için daha açık bir görüş ister.

Bu parça ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Üçüncü kişili anlatımdan yararlanılmıştır.
B) Öyküleyici anlatıma yer verilmiştir.
C) Nitelemeye başvurulmuştur.
D) İç konuşma söz konusudur.
E) Anlatmaya bağlı metinden alınmıştır.

2. Bir akşam yatsı ezanından önce, muhtar benim kapımı vurdu:

– Efendi, efendi, sana kasabadan bir acans getirdim. Al oku, dedi.

– Nasıl, iyi bir haber mi?

– Al oku; çok iyi diyeler. Savaşı kazanmışız.

Ellerim titreyerek kirlili buruşuk kâğıt parçasını lambaya doğru uzatıyorum. İkinci İnönü Zaferi... Yüreğim ağzıma geldi. Bir şiir parçası okuyormuşum gibi ajansın satırlarını içimde terennüm ediyorum.

Bu parça ile ilgili

- I. Diyalog tekniğine başvurulmuştur.
II. Betimlemeden yararlanılmıştır.
III. Kahraman bakış açısı vardır.
IV. Bilinç akışı tekniği söz konusudur.

yargılarından hangileri söylenemez?

- A) Yalnız I B) Yalnız IV C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

3. Sıcacık bir yaz akşamıydı. Kumsalda yürürken ayağıma çarpan küçük bir deniz kabuğu beni çocukluğuma götürdü. Bu küçük şey, geçmişin derinliklerinden kopup gelen bir hatıraydı âdeta. 1985 yazında, henüz on yaşındaydım. Ailemle birlikte küçük bir sahil kasabasına tatile gitmiştik. Her sabah erkenden uyanır, deniz kenarına koşardım. Bir gün, suda parlayan bir şey fark ettim. Yaklaşıp baktığımda bu şeyin üzerinde karmaşık desenler olan bir deniz kabuğu olduğunu gördüm. O kabuğu elime aldığımda dünyanın en değerli hazinesini bulmuş biri gibi hissetmişim kendimi. Babamın o zamanki sesi hâlâ kulaklarımda çınlıyor: "O kabuk, belki de binlerce yıllık bir hikâye taşıyor."

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerin hangisinden yararlanılmıştır?

- A) Bilinç akışı – diyalog
B) Betimleme – iç konuşma
C) Geriye dönüş – öyküleme
D) İç çözümleme – örnekleme
E) Açıklama – öyküleme

4. Ahab içten içe, belli belirsiz böyle bir şeyler hissediyordu ve şöyle düşünüyordu: "Yöntemlerim akla uygun ama beni harekete geçiren şey ve hedefim çılgınca." Fakat hakikati yok edecek, değiştirecek veya ondan kaçınacak gücü yoktu. Aynı şekilde, özünü insanoğlundan uzun süre sakınmıştı hatta hâlâ sakınıyordu. Ama bu sakınma ancak dış görünüşünü değiştiriyordu, içindeki iradeyi değil. Yine de bu sakınma işini öyle iyi kotarmıştı ki nihayet takma bacağıyla karaya adım attığında hiçbir Nantucket sakini, onun başına gelen korkunç kazaya derin derin efkârlanmak dışında bir şey hissettiğinden şüphelenmedi bile.

Bu parça ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Hâkim bakış açısına yer verilmiştir.
B) Amacı okuru olay içinde yaşatmaktır.
C) Üçüncü kişili anlatıma başvurulmuştur.
D) İç çözümleme söz konusudur.
E) Geriye dönüş tekniğinden yararlanılmıştır.

İSİNOVUNUĞA

Cevap Anahtarı

1. D 2. B 3. C 4. E